

Ansökan till Fonden för Rättvis omställning - FRO

Bakgrund

Eftersom Gotland är en av de regioner som omfattas av EUs territoriella fond för rättvis omställning och tillsammans med Tillväxtverket har tagit fram en *territoriell rättvis omställningsplan*, TJTP, så har Region Gotland getts möjlighet att söka s k Grundläggande Tekniskt stöd (TA) från fonden, i en utlysning som stängde 1 mars 2024. TA ges för att öka regionens möjligheter att genomföra sin territoriella omställningsplan.

Innehåll

Ansökan översatt till svenska	sid 1-6
Besked om beviljad ansökan	sid 6
Ansökan på engelska; from fråga A7	sid 6-10

Ansökningsblanketten för *JTP Groundwork*

Texterna är de maximala utrymmen som medgavs i ansökan.
Nedan används förkortningen FRO för EUs territoriella fond för rättvis omställning.
Just Transition Fund, JTF på engelska

Del A – Basfakta om den sökande

A1. Ange land.

Sverige

A2. Ange JTF område

Gotland

A3. Ange typ av sökande. För frågor om behörighet, se FAQ.

Lokal och regional myndighet

*A4. Namn på sökande (på engelska och inhemskt språk)

Region Gotland

*A5. Förklara hur din institution/enhet deltar i genomförandet av FRO.

Region Gotland ansvarar för alla kommunala och regionala uppdrag inom Gotland, samordnar den regionala utvecklingen, är ledamot i FRO:s övervakningskommitté och delägare i bolaget Gotlands Energi AB, som är förmånstagare till FRO. Region Gotland och Tillväxtverket har tillsammans tagit fram den territoriella omställningsplanen, JTP, för Gotland. Som framgår av JGT har Region Gotland en viktig roll att spela i genomförandet, dess integrering med den regionala utvecklingsstrategin och åtgärder för att förbättra socioekonomi, tjänster, attraktionskraft, arbetskrafts- och kompetensförsörjning samt utbildning för att minska lokala skillnader inom ön. I Sverige antar varje kommun översiktsplaner och tillhörande planer. Den lokala byggnadsnämnden beslutar om bygglov m.m. där effekterna av genomförandet av den territoriella omställningsplanen FRO stödjer verkligen har betydelse för arbetsmarknaden, exploatering, förbättrad energinfrastruktur, fler invånare, tack vare ett nytt framväxande energilandskap.

A6. Primär kontaktperson för denna ansökan, med kapacitet att vara den sökandes samordnare, om sökande väljs ut, för JTP Groundwork.

I ansökan, ekostrateg Helena Andersson

Notera: Samordnaren måste ägna sin tid åt regelbundna projektmöten (varje vecka eller varannan vecka) under det tekniska stödets löptid, kontakta och engagera sig med relevanta intressenter och delta i gemensamt skapande av evenemang med anknytning till resultaten av det tekniska stödet. Den primära kontaktpersonen förväntas regelbundet samarbeta med dem som genomför det tekniska biståndet och med Europeiska kommissionen vid behov för att genomföra det tekniska stödet.

A7. Ange alla deltagande partner som ni föreslår ska involveras:

Utöver Region Gotlands avdelningar för planering, utbildning och regional utveckling planeras ett antal deltagande parter, bland annat::

Länsstyrelsen i Gotlands län

Gotlands Elnät AB,

Heidelberg Materials Cement Sverige AB,

Uppsala Universitet Campus Gotland.

Vidare:

Nordkalk AB, Tillväxt Gotland, Science Park Gotland, Gotlands förenade besöksnäring AB, Slite Utveckling AB, Burgsviken Utveckling AB, Gotlands Vindelproducenter, Gotland Tech development AB and GotlandsHem AB.

A8. Hur fick ni reda på den här utlysningen?

Via nyhetsbrev från FRO

Del B – Behov, planer och mål för tekniskt stöd

*** B1. Vilka är era motiv för att söka till JTP Groundwork? Redogör för era särskilda behov (t.ex. med koppling till kapacitetsflaskhalsar, brådskande behov att anslå medel, tidsfrister för FRO-utgifter osv.) och deras relevans för den territoriella planen för en rättvis omställning i er region.**

Den omställning som stöds av FRO medför förändringar som drivs av behovet av att begränsa klimatförändringarna och är därför av stor betydelse för framtiden. Acceptans från lokalbefolkningen krävs, både som invånare och som yrkesverksamma. Ett väl genomfört kunskapsbaserat samspel mellan lokala myndigheter, företag, nationella myndigheter och lokalsamhället kommer att vara en nyckelfaktor för framgång. Gotland är till stor del en egen arbetsmarknadsregion. Det är inte klarlagt ännu, hur vi ska klara den kompetensförsörjning som omställningen kräver.

Tekniskt stöd kan ge oss:

- Stärkt kapacitet i lokalsamhället för att locka hit ny kvalificerad kompetens, i enlighet med omställningsplanen.
- En snabb analys av de ökande effekterna på sysselsättningen och särskilda kompetensbehov inom industrin, elnäten och lokala arbetstillfällen tack vare nya havsbaserade vindkraftparker och deras ytterligare bidrag, i form av nya företag som drar nytta av förnybar el och nya offentliga tjänster.
- Lokal stolthet över omställningen – och en känsla av brådskande.

*** B2. ÄMNE: mest relevant för ditt primära fokusområde i det föreslagna tekniska stödet.** *För frågor om ämnen, se FAQ*

Val: Ren och överkomlig energi, inklusive energieffektivitet.

*** B3. TYP: - av teknisk assistans som är mest relevant för dina föreslagna aktiviteter inom JTP Groundwork.** *För frågor... se FAQ.*

Val: Kapacitetsuppbyggnad för regionala och lokala förvaltningar och andra viktiga intressenter

***B4. INNEHÅLL: Utveckla med egna ord de mest brådskande behoven/ämnena i er region, enligt vad som valts ut i ovanstående frågor.** *Skriv så specifikt och kortfattat som möjligt, inklusive aspekter som varför ni behöver det föreslagna tekniska stödet, exakt vad det behövs för (t.ex. vilka specifika FRO-stödberättigade projekt) och hur det relaterar till er territoriella plan för en rättvis omställning. Ni kan också ange konkreta frågor som ni vill ha svar på som ett resultat av det tekniska stödet.*

Region Gotland ansöker om tekniskt stöd för att bygga kapacitet för att förverkliga omställningen. Gotlands tilldelade FRO-medel kan enbart ges till:

- CCS på cementfabriken
- Forskning om koldioxidneutral cement
- Kapacitetsförstärkning i elnätet

Därutöver kräver omställningen ny tillförsel av förnybart producerad el, genom ny havsbaserad vindkraft och utökad nätkapacitet. Låt oss anta att Slite CCS och att 20, 50 eller 80 procent av de parker till havs som nu planeras får sina miljötillstånd.

- Vad kommer det då att ha för inverkan på behoven av arbetskraft, bostäder, energinfrastruktur, hamnkapacitet, kommunala detaljplaner med mera?
- Vilken typ och antal kompetenser behövs för att klara detta och när, i olika faser 2025-2040?
- Vilka är jobb tillfälliga, vilka är mer permanenta?
- Kommer de underentreprenörer som redan är verksamma på Gotland att behöva kompetensutvecklas för att kunna ha fortsatt relevans som underleverantörer?
- Här finns intressekonflikter, med önsklart avgränsade geografi och det stora antalet särskilt skyddade områden. Hur kommer de nationella myndigheterna att hantera dem och hur behöver de stödja den omställning som beskrivs i vår omställningsplan?

***B5. FÖRVÄNTNINGAR: Vilka resultat och/eller output bör uppnås i slutet av det föreslagna tekniska stödet? Var så specifik som möjligt.**

Region Gotland önskar att den analys som beskrivs i B1, baserad på fakta från närliggande studier och intressentintervjuer, har resulterat i en metodik som är användbar för kommuner och regioner, för att prognostisera sysselsättningseffekter, utbildningsbehov och marknadsföringsbehov för Gotland. Analysen ska redogöra för behovet av kompetens över tid och specifika utbildningsnivåer, inbegripet relevanta aspekter av ö-läget, nödvändiga investeringar och uppnådda minskningar av växthusgaser.

Leverantören av analysen ska, i syfte att diskutera sina resultat före publicering, anordna en workshop med intressenter. Workshopen, som hålls på svenska,

äger rum i Visby. Bland deltagarna bör finnas relevanta lokala och nationella myndigheter, företrädare för näringslivet och för akademien. Sammantaget har TA gett Region Gotland en stärkt kapacitet i sitt eget arbete och i dialogen med nationella myndigheter, akademi, lokalsamhället och nyc-kelföretag om hur kraven ska uppfyllas i linje med omställningsplanen. (se B4).

*** B6. Hur ser en framgångsrik teknisk assistans ut för er? Vad kommer den att göra det möjligt för er att göra på kort och medellång sikt när ni implementerar er TJTP?**

Region Gotland med partners är utrustade med metoder, analyser och en mer exakt förståelse för hur man ska genomföra den omställning som beskrivs i TJTP. Det handlar inte bara om att minska koldioxidutsläppen från industrin, utan också om att nå de bredare omställningsmålen för 2040. Detta möjliggör ett framgångsrikt genomförande av omställningsplanen.

Inom ramen för sitt ansvar för regional utveckling har Region Gotland en stärkt kapacitet att fullgöra sin roll när det gäller kommande behov av kompetens, bostäder, infrastruktur med mera.

Berörda parter kommer att ha bättre insikter i hur kompetenshöjningen ska hanteras och finjusteras.

Dialogen med industrin och företrädare för energisektorn sker kring en gemensam förståelse, baserad på fakta från den oberoende TA – analysen, samverkan och flernivåstyrning som utvecklats i projektet Energiön Gotland, se C2.

*** B7. Vilka andra viktiga intressenter har ni för avsikt att involvera i det tekniska stödet (t.ex. icke-statliga organisationer, allmänheten, projektutvecklare, entreprenörer, investerare osv.)? Ange namn, roll och organisationstillhörighet.**

Utöver dem som nämns i punkt A7 avser vi att bjuda in följande intressenter: Lokala samhällsföreträdare, fackliga representanter, Tillväxt Gotland, regionens egna utvecklingsaktörer:

Science Park Gotland med projektet Node Gotland (regionalt ägd utvecklingsaktör för Gotlands klimatomställning) och Energicentrum Gotland (regional utvecklingsaktör som verkar för lokal delaktighet i energiomställningen).

B8. Hur kommer ni att engagera de viktigaste intressenter som nämns i B7 för att se till att det tekniska biståndet är effektivt?

Som ö är Gotland en liten region, där de aktörer som nämns i B7 redan har kontakt med varandra och redan är aktiva i omställningen. Det tekniska stödet kommer därmed att användas effektivt i de projekt och/eller utvecklingsarbete som nämns i C2, där alla intressenter redan är engagerade i någon grad.

Del C – Politiskt stöd, kapacitet och finansiering

C1. Beskriv eventuellt politiskt stöd från beslutsfattande institutioner och eventuella möjligheter till mer långsiktig/integrerad styrning i de frågor/projekt som föreslås ovan.

År 2030 bedöms elförbrukningen på Gotland minst ha tredubblats. Främst på grund av den industriella omställningen. Ansökans teman står i centrum för den politiska agendan för Gotland även på nationell nivå. För en storskalig omställning och minskning av Sveriges utsläpp måste cementproduktionen bli koldioxidneutral. Offentlig finansiering finns på plats för att få detta att hända. Dessutom kommer elproduktionen i närområdet, på land och till havs, att behöva utökas, tillsammans med produktionen av energibärare som vätgas.

Runt Gotland planeras för cirka 70 TWh årlig produktion av havsbaserad vindkraft. En del av det kommer att nå Gotland. Tillgång till cement nära en hamn kan vara en förutsättning för att bygga vindkraftsfundament. Havsbaserad vindkraft i närheten möjliggör också en annan sida av den industriella elektrifieringen; Nya industrier där el blir basråvara för produktionen, snarare än insatsvara, öppnar möjligheter för Gotland.

C2. Beskriv den nuvarande kapaciteten (partnerskap, projekt på gång, personalresurser osv.), i förekommande fall, inom regionen för att hantera de frågor och projekt som beskrivs ovan.

Bas

OECD:s ”Territorial Review of Gotland”, 2022, beskriver Gotlands nuvarande BNP per capita, branschsammanställning, antal sysselsatta inom respektive sektor, invandringslättighet och andra egenskaper.

Projekt & partnerskap

1. Energiön Gotland är ett 3-årigt projekt som drivs av Region Gotland. Det stödjer flernivåstyrning och genomförande av storskaliga insatser som kan bidra till energi- och klimatomställningen på Gotland. Projektets syften är samarbete, påverkan och stöd för den önskade utvecklingen.
2. Energicentrum Gotland, det lokala energicentret är en nod för lokala initiativ. För introduktion till andra aktuella projekt på Gotland som NODE, Molekyl m fl se <https://energicentrum.gotland.se/> som syftar till att stödja energiomställningen på Gotland..
1. 3.The Three Island -initiativet mellan Bornholm, Gotland och Åland, som formellt undertecknades 2024, syftar till att öka samarbetet och kunskapsutbytet kring havsbaserad vindkraft och vätgas och underlätta den gröna omställningen.

C3. Vilka är nästa steg (t.ex. uppföljning med en inbjudan att lämna förslag, utarbetande av ny lagstiftning, formalisering av nya partnerskap osv.) som ni skulle ta efter att det tekniska stödet har upphört?

TA-resultaten kommer att ligga till grund för Region Gotlands egna planeringsprocesser. Det kommer att göra det möjligt för oss att profilera Gotlands omställning och planera vilka utbildningsinsatser vi behöver inom utbildningssystemets olika delar. Det kommer att stödja Energiön och andra projekts framsteg, (C2). Det blir en underlagsanalys, efterfrågad av regionstyrelsen, för hur den industriella omställningen kommer att förändra samhället. En Interreg-ansökan från Three Island Initiative är i planeringsfas.

C4. Vilken typ av stöd har ni fått, om något, från andra EU-program, särskilt sådana som rör en rättvis omställning?

Berätta kortfattat om den sökandes egen medverkan (eller eventuella deltagande partners som ni föreslog i den tidigare frågan) och stödets omfattning, t ex: JTP (Groundwork, JTPeers Exchange), ... EU-finansierade projekt (som Horizon, Interreg, LIFE), etc.

Region Gotland har fått stöd genom JT Peers Exchange under 2023.

Region Gotland är också stödmottagare i projektet "Improving the quality of multi-level governance and strengthening the resilience of island economies...", TSI - 23EL34 (MCP). OECD:s Territorial Review of Gotland 2022 – finansierad av Region Gotland och ERUF – rekommenderar specifikt att ön

ska "anta ett framsynsorienterat förhållningssätt som är rustat för att hantera konsekvenserna av olika utvecklingsscenarier."

..... och detta svar kom 19 mars:

Från: Groundwork JTP <jtpgroundwork@justtransitionplatform.eu>

Skickat: den 19 mars 2024 11:11

översatt till svenska

"På Europeiska kommissionens (GD Regios) vägnar tackar vi er för att ni har ansökt om tekniskt stöd från JTP Groundwork inom ramen för plattformen för en rättvis omställning. Inbjudan väckte stort intresse i hela EU med bidrag från totalt 16 FRO-territorier. Vi är glada att kunna informera er om att er ansökan officiellt har valts ut för deltagande i JTP Groundwork 2024. Vi bekräftar härmed stödet genom detta tekniska bistånd för genomförandet av en rättvis omställning."

JTF:s formella web-“kick-off” ordnas fredag 5 april.

Frågorna på engelska, direkt från formuläret – f r o m A7, hoppar över introduktionsfrågorna A1-6

*** QuestionA7. Please name here any participating partners you propose to involve, being sure to mention their region** (if you are applying for more than one region). For questionsrefer to the FAQ.

In addition to Region Gotland's departments for planning, education and regional development, a number of participating partners are foreseen, including:

- Gotland County administrative board,
- Gotlands Elnät AB,
- Heidelberg Materials Cement Sverige AB,
- Uppsala University Campus Gotland.

Further:

Nordkalk AB, Tillväxt Gotland, Science Park Gotland, Gotlands förenade besöksnäring AB, Slite Utveckling AB, Burgsviken Utveckling AB, Gotlands Vindelproducenter, Gotland Tech development AB and GotlandsHem AB.

QuestionA8. How did you learn about this call?

By JTP newsletter

Part B – Needs, plans, and goals for Technical Assistance

*** QuestionB1. What is your motivation for applying to JTP**

Groundwork? Please refer to your particular needs (for example, linked to: capacity bottlenecks, urgency in deploying funds, deadlines of JTF spending, etc.) and their relevance to the Territorial Just Transition Plan of your region.

The transition supported by the JTF brings about changes driven by the need to mitigate climate change and is therefore of real importance for the future. Acceptance by the locals is required, both as residents and as professionals. Skilful knowledge-based interaction between local authorities, businesses, national authorities and the local community will be a key factor for success. As an island, Gotland is largely a labour market region of its own. The skills supply that this transition requires is not fully covered.

Technical assistance can give us:

-Strengthened capacity in the local community to attract new qualified skills, as identified in TJTP.

-Timely analysis of incremental employment impacts and specific skills needs in industry, electricity grids and local jobs thanks to new offshore wind farms and their additional contribution, as new companies benefiting from renewable electricity and new public services.

-Local pride for the transition – and a sense of urgency.

*** QuestionB2. TOPIC: Please select from the list below the one thematic cluster that is most relevant for your primary topic of focus in the proposed Technical Assistance.** For questions about topics, please refer to the FAQ.

Selected: Clean and affordable energy, including energy efficiency.

*** QuestionB3. TYPE: Please select from the list below one type of Technical Assistance that is most relevant for your proposed activities within JTP Groundwork.** For questions... refer to the FAQ.

Selected: Capacity building for regional and local administrations and other key stakeholders

*** QuestionB4. CONTENT: Please elaborate in your own words on the most urgent needs/topic(s) of your region, as selected in the above questions.** Please write as specifically and concisely as possible, including aspects such as: why you need the proposed Technical Assistance, for what exactly it is needed (e.g. which specific JTF-eligible projects) and how it relates to your Territorial Just Transition Plan. You can also specify concrete questions you would like to have answered as a result of the Technical Assistance.

Technical Assistance is requested for capacity building to realize the transition.

Our TJTP supports

- CCS at the cement plant
- Research on carbon neutral cement
- Power-grid capacity strengthening

The transition require new supply of RE power, through new offshore wind power and enlarged grid capacity. Let us say that 20%, 50% or 80% of offshore parks in planning get permits, and the CCS.

- What could this mean in terms of the need for labour, housing, energy infrastructure, port capacity, detailed planning, etc?
- What type and number of skills are needed and when, in different phases 2025-2040?
- Which are temporary, which are more permanent?
- Will subcontractors who are already active on Gotland need competence transfer in order to continue to be relevant as subcontractors?
- Conflicts of interests are present at the island with limited area and protected areas. How will national authorities need to support the transition outlined in the TJTP?

*** QuestionB5. EXPECTATIONS: Which results and/or outputs should be achieved by the end of the proposed Technical Assistance?** Please be as specific as possible.

An analysis as described in B1, based on fact from adjacent studies & stakeholder-interviews, results in a methodology, useful for local authorities to forecast employment effects, educational needs and marketing needs for Gotland. The analysis breaks down the need for skills over time and specific levels of education, including relevant aspects of insularity, investments needed and climate gas reductions achieved.

The provider of the analysis, aiming to discuss its findings prior to publication, organizes a workshop with stakeholders. The workshop, held in Swedish, takes place in Visby. Participants should include relevant local and national authorities, representatives for business life and academy.

Overall, Region Gotland has a strengthened capacity in its own performance and the dialogue with national authorities, academy, the local society and key enterprises on how to meet the requirements in line with the TJTP (see B4).

*** QuestionB6. What does a successful Technical Assistance look like to you? What will it enable you to do in the short and medium term when implementing your TJTP?**

Region Gotland and its partners are equipped with methodologies, analyses and a more precise understanding of how to realize the transition outlined in the TJTP. That is not only decarbonising the industrial emissions, but also reaching the wider transition goals for 2040. This enables a successful implementation of the TJTP.

With its responsibility for regional development, Region Gotland has a strengthened capacity to fulfil its role regarding the forthcoming needs for skills, housing, infrastructure etc.

We will know better how to manage and tune the skills enhancement.

The dialogue with the industry and representatives of the energy sector takes place around a common understanding, based on facts from the independent TA – analysis and cooperation & multi-level governance project developed in the Energy Island Gotland project, see C2.

*** QuestionB7. Which other key stakeholder to you intend to involve in the Technical Assistance (e.g., NGOs, public, project developers, entrepreneurs, investors, etc.)? Please include name, role, and organisational affiliation.**

In addition to those mentioned in A7, the following stakeholders are foreseen:

Local community representatives, trade union representatives, Tillväxt Gotland (business association), the Region's own development actors:

Science Park Gotland with the project Node Gotland (regionally owned development actor for Gotland's climate transition) and Energy centre Gotland (regional development actor that works for local participation in the energy transition).

*** QuestionB8. How are you going to engage key stakeholders mentioned in B7 to ensure the Technical Assistance is effective?**

As an island Gotland is a small region, where the stakeholders mentioned in B7 already are in touch with each other and already active in the transition. The TA will thus be effectively used in the projects and or development work mentioned in C2, where all stakeholders already are engaged to some degree.

Part C – Political support, capacities, and funding

*** QuestionC1. Please describe any political support from decision-making institutions and any opportunities for longer-term/embedded governance on the topic(s)/project(s) proposed above.**

By 2030, electricity consumption on Gotland expects to have at least tripled. Primarily due to the industrial transition. The topics of the application are at the centre of attention of the political agenda regarding Gotland also at national level. For a large-scale transition and reduction of Sweden's emissions, the cement-production has to become carbon neutral. Public funding is in place to make this happen. Furthermore, electricity production nearby on land and at sea will need to expand, along with the production of energy carriers such as hydrogen. Around Gotland, there are plans for around 70 TWh of annual production of offshore wind power; some of it will reach Gotland. Access to cement near a port can be a prerequisite for building wind turbine foundations. Offshore wind nearby also enables another side of the industrial electrification; new industries where electricity becomes the basic raw material for production, rather than an input, open options for Gotland.

*** QuestionC2. Please describe current capacities (partnerships, projects in the pipeline, human resources etc.), if any, within the region to address the topic(s)/project(s) described above.**

-

Base

The OECD Territorial Review of Gotland 2022 describes Gotland's current GDP per capita, industry composition, number of employed people in each sector, immigration easiness and other characteristics.

- **Projects & partnerships**

1. The Energy Island Gotland is a 3-year multilevel governance project run by Region Gotland. It supports the implementation of large-scale initiatives that can contribute to the energy and climate transition on Gotland. It will collaborate, influence and support governance.
2. Energicentrum Gotland, the local energy centre is a node for local initiatives, for introduction to other actual project on Gotland as NODE, Molekyl, a.o. see <https://energicentrum.gotland.se/> aiming to support energy transition on Gotland.
3. The Three Island Initiative between Bornholm, Gotland and Åland, formally signed in 2024, aims to boost cooperation and knowledge exchange regarding offshore wind and hydrogen, facilitating the green transition.

*** QuestionC3. Which are the next steps (e.g., following-up with a call for proposals, drafting new legislation, formalising new partnerships, etc.) you would do once the Technical Assistance comes to an end?**

The TA results will be a base for Region Gotland's own planning processes. It will enable us to brand Gotland's transition and to plan what educational initiatives we need within the different parts of the education system. It will support the Energy island as well as other project's progress, (C2). It will be a basis analysis, asked for by the regional board, for how the industrial transition will change the community. An Interreg application from the Three Island Initiative is planned.

*** QuestionC4. Which kind of support have you received, if any, from other EU programmes, especially any related to just transition?** Please elaborate briefly about the applicant's own involvement (or that of any participating partners that you proposed in the earlier question) and the scope of the support, for example: JTP (Groundwork, JTPeers Exchange), ... EU-funded projects (e.g., Horizon, Interreg, LIFE), etc.

Region Gotland has received support through JT Peers Exchange in 2023.

Region Gotland is also a beneficiary in the project entitled "Improving the quality of multi-level governance and strengthening the resilience of island economies...", TSI - 23EL34 (MCP). The OECD Territorial Review of Gotland 2022 – funded by Region Gotland & ERDF specifically recommends for the island to "adopt a foresight-oriented approach equipped to address the consequences of different development scenarios.